

[Total No. of (i) Printed Pages 8 (ii) Questions 9]

Sub Code : 0330 (1048) **Exam Code :** 0004

Exam : B.A./B.Sc. (General) 4th Semester

Subject : Music Vocal (In all Mediums)

Paper : Paper-A Theory

Time : 3 Hours

Maximum Marks : 45

Note: Attempt five questions in all. Selecting one question each from unit I to IV. Unit V is compulsory which consists of objective type questions.

UNIT - I

1. Write a brief history of Indian music during the medieval period. 9
2. Define Murchana and its types described by music scholars. 9

UNIT - II

3. Define Gamak and Explain its various forms. 9

P.T.O.

0330 (1048)

4. Write Short notes on the following : 9

- (i) Meend
- (ii) Bol Alap
- (iii) Andolan

5. Write in detail about importance of Tanpura and Sahayak Nada. 9

UNIT - III

6. Give a biographical Sketch and contribution in the field of Indian music of Ustad Amir Khan Sahib or Pt. Omkar Nath Thakur. 9

7. Life Sketch and contribution of Ustad Faiyaz Khan Sahib. 9

UNIT - IV

8. Write in notation a Vilambit Khayal from your course. 9

OR

Give the full description of any two Ragas on the following :

Bihag, Rageshwari, Bageshwari.

2

0330 (1048)

UNIT - V

Compulsory Question

Note: Attempt nine out of thirteen questions.
(Objective type-short questions) :

9. (1) Thata of Raga Bageshwari and Rageshwari.
- (2) Name two musicians of Medieval Period.
- (3) Name two Granthas/Book written in Medieval Period.
- (4) Name two Gayan Shailies popular in Medieval Period.
- (5) Which Gharana Ustad Amir Khan Sahib belong to ?
- (6) Difference between Raga Bageshwari and Rageshwari.
- (7) Write two tanas in Rag Bihag.
- (8) Define Meend.
- (9) Define Andolan in 30 words.
- (10) Time of Ga Ni Kamal Ragas.
- (11) Matras in Roopak Tala ? With description.
- (12) Bol of Tilwada Tala.
- (13) Thata of Raga Bihag.

3

P.T.O.

0330 (1048)

हिन्दी माध्यम

निर्देश : प्रत्येक खण्ड से एक प्रश्न चुनते हुए कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए। खण्ड पाँच अनिवार्य है, जो वस्तुनिष्ठ प्रश्न है।

इकाई - I

1. मध्यकाल में भारतीय संगीत का संक्षिप्त इतिहास लिखिए। 9
2. मूर्च्छना को परिभाषित कीजिए। संगीतज्ञों द्वारा इसके प्रकारों का वर्णन कीजिए। 9

इकाई - II

3. गमक को परिभाषित कीजिए तथा विभिन्न प्रकारों को स्पष्ट कीजिए।
4. निम्नलिखित पर संक्षिप्त टिपपणी लिखिए : 9
(i) मीड (ii) बोल अलाप
(iii) आन्दोलन

इकाई - III

5. तानपुरा तथा उसके सहायक नाद के महत्त्व के बारे में विस्तार से बताइये। 9
6. उस्ताद आमिर खान साहब अथवा ओंकार नाथ ठाकुर के जीवन चरित्र तथा उनके द्वारा भारतीय संगीत में दिये गये योगदान को बताइये। 9

4

0330 (1048)

इकाई - IV

7. उस्ताद फैयाज खान साहब के जीवन चरित्र तथा योगदान का वर्णन कीजिए। 9
8. अपने पाठ्यक्रम में विलम्बित ख्याल की स्वर लिपि लिखिए। 9

अथवा

निम्नलिखित में से किन्हीं दो रागों के बारे में विस्तार से लिखिए : 9
(i) विहाग (ii) रागेश्वरी
(iii) बागेश्वरी

इकाई - V अनिवार्य प्रश्न

9. निम्नलिखित 13 प्रश्नों में से कुल 9 प्रश्नों का संक्षिप्त उत्तर दीजिए : 9
(i) राग बागेश्वरी और रागेश्वरी का थाट।
(ii) मध्यकाल के दो संगीतज्ञों के नाम।
(iii) मध्यकाल के दो ग्रन्थ/ पुस्तक।
(iv) मध्यकाल में प्रचलित दो ज्ञान शैली।
(v) उस्ताद आमिर खान साहब किस घराने के थे ?
(vi) राग बागेश्वरी तथा रागेश्वरी में अन्तर।
(vii) राग विहाग के दो तान।
(viii) मीड को परिभाषित करें।
(ix) आन्दोलन को 30 शब्दों में लिखिए।
(x) गा नि कमल राग का समय।
(xi) रूपक ताल में मात्रा, वर्णन सहित।
(xii) तिलवाड़ा ताल में बोल।
(xiii) राग विहाग में थाट।

5

P.T.O.

(0330)

(ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਸਕਰਣ)

ਨੋਟ: ਕੁਲ ਪੰਜ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲਿਖੋ, ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ (ਯੂਨਿਟ - I ਤੋਂ IV) ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਦਾ ਚੋਣ ਕਰ ਜਵਾਬ ਲਿਖੋ।
ਯੂਨਿਟ 5 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਬਜ਼ੇਕਟੀਵ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ - I

1. ਮੱਧਕਾਲੀਨ ਸਮੇਂ (medieval period) ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖੋ। 9
2. ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਮੁਰਚਨਾ (Murchana) ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖੋ। 9

ਯੂਨਿਟ - II

3. ਗਮਕ (Gamak) ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 9
4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਤੇ ਛੋਟੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ:
(i) ਮੇਂਡ (Meend)
(ii) ਬੋਲ ਅਲਾਪ (Bol Alap)
(iii) ਅੰਦੋਲਨ (Andolan)
5. ਤਾਨਪੁਰਾ ਅਤੇ ਸਹਾਯਕ ਨਾਦ (Tanpura and Sahayak Nada) ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 9

6

ਯੂਨਿਟ - III

6. ਉਸਤਾਦ ਅਮੀਰ ਖਾਨ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂ ਪੰਡਤ ਓਮਕਾਰ ਨਾਥ ਠਾਕੁਰ ਦੇ ਜੀਵਨੀ ਸੰਬੰਧੀ ਸਕੈਚ (biographical Sketch) ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ (contribution) ਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 9
7. ਉਸਤਾਦ ਫੈਯਾਜ਼ ਖਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਲਾਈਫ ਸਕੈਚ ਅਤੇ ਯੋਗਦਾਨ (Life Sketch and contribution) ਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 9

ਯੂਨਿਟ - IV

8. ਆਪਣੇ ਕੋਰਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਿਲਮਬਿੱਟ ਖਿਆਲ (Vilambit Khayal) ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 9

OR

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਦੋ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਵੇਰਵੇ (full description) ਟਿਬੀਹਾਗੋ (Bihag), ਰਾਗੋਸ਼ਵਰੀ (Rageshwari), ਬਾਗੋਸ਼ਵਰੀ (Bageshwari)

9

ਯੂਨਿਟ-V

ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਵਾਲ

ਨੋਟ: ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨੌਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲਿਖੋ, (ਆਬਜ਼ੇਕਟੀਵ ਕਿਸਮ ਦੇ ਛੋਟੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ):

9. (1) ਰਾਗ ਬਗੋਸ਼ਵਰੀ ਅਤੇ ਰਾਗੋਸ਼ਵਰੀ ਦੇ ਥਾਟ (Thata) ਲਿਖੋ

7

(0330)

- (2) ਮੱਧਕਾਲ ਸਮੇਂ (Medieval Period) ਦੇ ਦੋ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ (two musicians) ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ.
- (3) ਮੱਧਕਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ਦੋ ਗ੍ਰੰਥਾਂ/ਕਿਤਾਬਾਂ (Granthas/Book) ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ.
- (4) ਮੱਧਕਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦੋ ਗਾਯਨ ਸ਼ੈਲੀਆਂ (Gayan Shailies) ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ.
- (5) ਉਸਤਾਦ ਅਮੀਰ ਖਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਬੰਧਤ ਕਿਹੜੇ ਘਰਾਨੇ (Gharana) ਤੋਂ ਹੈ
- (6) ਰਾਗ ਬਗੋਸ਼ਵਰੀ ਅਤੇ ਰਾਗੀਸ਼ਵਰੀ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ (Difference between) ਲਿਖੋ
- (7) ਰਾਗ ਬੀਹਾਗ ਦੇ ਦੋ ਤਾਨ (tanas in Rag Bihag) ਲਿਖੋ.
- (8) ਮੌਂਡ (Meend) ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ.
- (9) 30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਅੰਦੋਲਨ (Andolan) ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ
- (10) ਗਾ ਨੀ ਕਮਲ ਰਾਗ (Ga Ni Kamal Ragas) ਦਾ ਸਮਾਂ.
- (11) ਰੂਪਕ ਤਾਲ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਾ (Matras)? ਵੇਰਵੇ ਦੇ ਨਾਲ (With description)
- (12) ਤਿਲਵਾੜਾ ਤਾਲ (Tilwada Tala) ਦੇ ਬੋਲ
- (13) ਰਾਗ ਬੀਹਾਗ (Raga Bihag) ਦਾ ਥਾਟ (Thata)